

Magyar könyvtárpolitika.

— Második közlemény. —
Irta Balogh József.

Első cikkünkben amelyet a hazai könyvtárügy sűrűs rendezésének és távolabbi reformprogramjának szenteltünk, csak könyvekről volt szó. A tudós kutatásnak s a nagyközönség szellemi tájékoztatásának másik, a könyvvel teljesen egyértékű, nélkülözhetetlen tényezőjéről: a folyóiratokról még nem szóltunk.

Az időszerű sajtó a XIX. század második felében kezdte meg azt a jelentőségét, amellyel ma inkább a világ szellemi életén uralkodik. A könyv mellett előrelépett a cikk, másként: a részletkutatás korszakába jutottunk, amely a hosszabb lélekzetű, átfogó ismeretét helyét foglalta el, vagy pedig a szintézisnek anyagát szolgáltatja. A tudományos publicitás új rendszerének keretét a szemlék, általános jellegű folyóiratok, szakkönyvek és szaklapok adták. Egy-egy kérdésben a kutatás vagy az ismeretszerzés ma már csak az időszak kiadványok gondos tanulmányozása révén válik lehetségessé. Az emberi elme legértékesebb termékeit terjeszti ez a sajtó, amelynek méretei megdöbbentők. Naponta sok ezer időszerű lap jelenik meg a világon. E lapok nélkül a könyvtérmező áttekintése is lehetetlen: könyv és folyóirat illyként egymásra utalnak, könyvtár már évtizedek óta nem képzelhető folyóirattól nélkül.

Bármily hihetetlen: hazánkban sohasem volt s ma sincsen központi, egyetemes, gazdag, jól szervezett nyugati rendszerű folyóirat-olvasó csarnok. Ilyen intézménynek csak jóformán hasznavehetetlen csökevényei és töredékei vannak meg szerkesztéssel.

Ez a hiány még sürgetőbb orvoslásra vár, mint könyvtár-ügyünk egyéb sebei. Senki, aki e problémákkal csak némiképp is tisztában van, nem fogja kétségbevonni, hogy meg kell teremtenünk és pedig a múltból és a jelenről való pironkodó hallgatással, haladék nélkül, márcól-holnapra kell megteremteni a központi folyóirattartást és olvasótermet.

Valamelyik közkönyvtárunknak, leghe-lyesebben az Egyetemi Könyvtárnak szervezésében — de pillanatnyilag közömbös, a könyvtár épületében vagy egyébként létre kell hívni azt az intézményt, amely a világ elsőrendű szemléit és szaklapjait, egy nagy körültekintéssel megszerkesztett lista alapján előfizetőként gyorsan, pontosan és hiánytalanul megszerzi, egy kényelmes, tágas, jól világított, modern felszerelésű, tudományos munkára kiválóan alkalmas helyiségben mindenki számára hozzáférhetően tárolja és olvasóközönségének egész nap és főként este rendelkezésére tartja. Az ilyen intézmény természetéből és világszeretből kialakult szabályai a kölcsönzést teljeséggel kizárják, a „folytonossági hiányokat“ nem tűrik, a könyvtárosi beavatkozást a rendbentartásra és felügyeletre korlátozzák. Sem kéréslap, sem „fórtvény“, sem a könyvtári bürokráciának egyéb kinövésai itt meg nem engedhetők; egyszerű igazolvány feljogosít a terem használatára, e formalitások mellőzése azt a célt szolgálja, hogy az intézményt közönsége sűrűn, rövid félórákra látogathassa; a folyóiratterem látogatása nyugaton a kenyérkereső pályán munkálkodó, de e mellett tudományos kérdésekkel foglalkozó értelmiségi publikumnak mindennapos életébe könnyen illeszkedik belé; ezt kell elérnünk magunknak is.

Ezzel a teremmel szoros kapcsolatban minél hamarabb meg kellene nyitni egy másikat, amely a világ napisajtóját igazolt vizsgálódók és szakemberek számára hozzáférhetővé teszi. Ily intézményre külföldi szervezeteinknek, miniszteriumainknak, közgazdasági életünknek, politikai körünknek és a sajtó munkásainak mulhatatlan szüksége van. E nélkül a bennünket körülvevő világ áttekintése lehetetlen, a világ publicitásától ma jóformán ki vagyunk rekesztve.

Ily szervezet megteremtése csak kormányzati feladat lehet. Ha erős kéz fog hozzá, hamarosan ki fog tűnni, hogy ezen a téren is csak telterős centralizálásra, a káros és semmivel meg nem okolt partikulárisizmussal kiküszöbölésére, egyszerű cselekvésre van szükség. A hatalmi szó csodálatos tehet: egynehány apró Jerikó falai leomlanak majd s mögöttük feltűnik egy nélkülözhetetlen, régen és hön sóvárgott nemzetnevelő intézmény, amelynek számára (amint majd ugyancsak hamarosan kiderül) van helyiség, van dotáció, van munkaerő, van kooperáció és mindenekelőtt van értékes, buzgó olvasópublikum, amely egyébként napról-napra fog gyarapodni és nevelődni ha az intézmény hivatását kitűnően teljesíti.

Bár a rekriminálás látszatát is kerülni

óhajtának, egy szóval mégis helyes lesz rámutatni, hogy ma is szép számban érkeznek külföldi folyóiratok hazánkba, állami és községi intézmények számlájára, megszerzésük bizonyos fokig központi, de ez nem változtat azon, hogy a lapokat a legkülönbözőbb gyűjtemények, intézetek és hivatalok kapják és így széjjelszóródva, többé-kevésbé megközelíthetetleneké válnak. A nagyközönség számára legnagyobb részük mindenestre elvész. De a legelkésebb kutató sem fog arra vállalkozni, hogy kenyérkereső munkája mellett rendszeresen keressen fel (még hozzá korlátozott órákban) különféle „folyóirat-lelőhelyeket“. Lesznek majd folyóiratok, amelyeket a helyszíni tudományos munka érdekében továbbra is meg kell hagyni egy-egy kisebb könyvtárnak, szemináriumnak vagy intézetnek; a lapok zömét azonban könyvtérteleül együvé kell tereelni s egy kialakuló nagy nemzeti intézmény üdvöségeért áldozatokat kell kivánni a könyvtárigazgatóktól, tanároktól és hivatalvezetőktől. Ez áldozatkészség, lemondás, általában a nagyobb ügy szeretete nélkül életképes, központi intézményt közoktatási kormányunk sem fog létrehozhatni.

Amikor ennek az új, nemzeti intézménynek vázát itt néhány vonással papírravetjük és megteremtését talán szokatlanul katagórikus módon sürgetjük, már a gondolat maga is megdöbbent, hogy ez az intézmény mindaddig hiányzott a magyarság szellemi felszereléséből és hiányzik ma is. Igen tiszteletreméltó, hogy e nagy hiány ellenére is eredményesnek mondható kutató- és nevelőmunka folyt az utóbbi időben hazánkban: szellemi hadviselés volt ez, szinte — fegyverek nélkül.

Ha a nemzetközi folyóirat- és hírlapterem a magyar humanista és orvos, természettudós és jogász, nemzetgazdász és technikus előtt végre egyszer megnyílik — s olyként nyílik meg, mint a mindennapi

élet valamely természetessége — s vele ki-tárul előtte a világ szellemi termelése, kétségtelennek tartom, hogy a magyar tudományosság megtermékenyülve, rövidebb-hosszabb idő alatt meglepő erő kifejtésre lesz képes.

De ez az intézmény nemcsak belső életünk nézőpontjából lesz fontos. Szervesen illeszkedik ez belé kultuszminiszterünknek abba a nagy programjába, amelynek egyik célja a magyarság és a nyugati világ kapcsolatát megszilárdítani és hazánk értelmiségét fogékonnyá tenni minden kívülről jövő üdvös hatás iránt. Az új folyóirattár — nem is szólva ezúttal a megteremtendő Magyar Nemzeti Könyvtárról — ebből a nézőpontból csak kiegészítője a külföldi magyar tudományos intézeteknek, amelyeknek neveltjei itthon csak akkor gyümölcsözteszhetik majd tanulságaikat és tapasztalataikat, ha a nyugati tudományos szervezetekkel azonos eszközökkel segítjük munkájukat. A mai helyzet az, hogy valamely külföldön megkezdett nagyobb méretű tudományos kutatómunkának idehaza éppen intézményeink fogyatékossága miatt, abba kell maradnia. Nem egyszer hallhatjuk jeles tudósainktól, hogy bizonyos témákat csak valamely külföldi nagyvárosban képesek feldolgozni: Budapesten alapvető fontosságú könyvek és folyóiratok hiányoznak!

Arról ez alkalommal nem szólhatok, hogy a magyarság nyelvi és világpolitikai elszigeteltségében egyenesen rá van utalva, jobban, mint bármely nép, szomszédai és a világ sorsára nézve döntő hatalmak életének gondos megfigyelésére s hogy ezt a munkát sem diplomáciánk, sem nemzetközi gazdasági szervezeteink el nem láthatják, különösen szellemi téren nem; kongresszusok, ünnepek és bankettek e munkának tudvalevően csak az ékességét adják, a munkát magát itthon kell elvégeztetnünk, csendben, de annál szívósabb el-

szántsággal. Európát és a művelt világot pedig egyedül könyveinek és sajtójának tükrében ismerhetjük meg — Magyarországról.

Azt kell mondanunk, hogy közoktatásiügyi kormányunk szép programja csupán akkor fog teljességében kibontakozni, ha az alapjában véve helyes mag — szellemi és tudományos élite, jeles szakemberek kiképzése nyugateurópai eszközökkel és idegen hatások alatt — ha e mag körül a regenerálódás tervének egész hálózata rövidesen kifejlődik.

A Budapesti Hírlap hasábjain e reformhálózat egy-egy pontjára már rávilágítottunk. Hónapokkal ezelőtt egy hiányzó nagy magyar szemle fontosságára utaltunk ugyane nézőpontból s nemrégiben középiskolai reformunk több megoldatlan, súlyos kérdésére hívtuk fel a figyelmet. Nincs semmi kétség aziránt, hogy az az üdvös újító szellem, amely évek óta érezteti hatását kulturális életünkben, mind e problémákkal meg fog birkózni. Amire szükség van, az a magyar társadalom aktív szellemi és anyagi részvétele a nemzet kulturális politikájában. Mindenki, aki áldozatkész kulturális közvélemény kialakítását óhajtja, örömmel olvashatja Klebelsberg gróf beszédét, amelynek a minap a Történelmi Társulat elnöki székéből társadalomunkhoz fordult. Olyan tettekre van szükség, aminőket a beszéd ígért és — sejtetett.

A POLITIKA HIREI.

Pesthy Pál igazságügyminiszter a földbirtokpolitika új menetéről

Pesthy Pál igazságügyminiszter a földreform kérdéséről és a földreform várható végleges eredményeiről kijelentette, hogy december 7-ig az ország összes községeiben megtörténik a megváltási eljárás elrendelése. Az ország 3744 községéből 212 község kivételével már mindenütt megindult az eljárás és 2602 községben a bíróság már ítéletet is hozott. A földreform befejezésével 1,100.000 hold terület oszthatnak föl. Eddig 168.000-en kaptak házhelyet és 306.000-en jutottak törpe- és kisbirtokhoz. Közlegelő céljaira 57.000 holdat vettek igénybe, 6000 holdból pedig középirtokokat csináltak. A reform végrehajtásával a földreformtörvény alapján kezdett földbirtokpolitikai akciónak meg kell szűnnie. A földbirtokpolitika további menetét illetően a kormány két feladata van. Meg kell teremteni a kisgazda- és középirtokok számának szaporításával a különféle kategóriájú birtokok között a helyes arányt, másodsor pedig a helyes arányban megállapított birtokmegosztást maradandóvá, illetve állandóvá kell tenni. Az ellenzéknek azt a kívánságát, hogy az 1000 holdon felüli birtokokból két éven belül 20 százalékot sajátítsanak ki s hogy a hitbizományok 2000 holdon felüli részét a földbirtokpolitika céljaira vegyék igénybe, nem lehet elfogadni, mert ez súlyos szociális veszedelem jelentene az országra nézve. Ha a földbirtokok jogi sorsa bizonytalanná válna, ennek elkerülhetetlen következménye az lenne, hogy mezőgazdasági hitelről beszélni sem lehetne és a nagynehezen megindított külföldi hitelakció menten megszűnne. A kérdés csakis a birtokok természetes fluktuációja útján, az elővásárlási jog gyakorlásával oldható meg zavar nélkül és eredményesen. Eddig 150.000 hold került forgalomba évente és ha a földreform által előidézett megkötöttség megszűnik, legalább évi 250.000 hold fog évente gazdát cserélni. Ha ezt öt évre vesszük számításba, akkor anélkül, hogy bárkinek a tulajdonjogát és szabadrendelkezési jogát megsértenék, 1,250.000 hold terület áll a kormány rendelkezésére az elővásárlási jog biztosítása folytán. Ennek a célnak az érdekében megkötöttséget is tervez a kormány és ott, ahol eddig a megkötöttség lehetősége nem állott fenn, a középirtokokra nézve is hitbizományok alapítása válik lehetővé. A hitbizományi reformról szóló törvényjavaslatba a kormány olyan rendelkezéseket fog bevenni, amelyek emez új hitbizomány-típusok megalapítását lehetővé teszik.

A belügyminiszter beszámolója.

Rakovszky Iván belügyminiszter holnap, vasárnap választókerülete székhelyén Nyír-egyházán beszámoló beszédet mond. A beszámoló Pesthy Pál igazságügyminiszter és több egységpárti képviselő is megjelent. Vass József dr. népjóléti miniszter ugyancsak holnap Kacsmarra utazik, ahol Láng János keresztény nemzeti gazdasági párti képviselő beszámolóján vesz részt.

A mérlegfelértékelési rendelet a miniszteri tanácskozás előtt.

A tegnapi esti miniszteri tanácskozás a genfi tanácskozásokra vonatkozó megbeszéléseken kívül Bud János pénzügyminiszter előterjesztésében elfogadta a mérlegfelér-

Rákóczi-ut 82

Baross-tér közelében

Unger

edénycsarnok

óriási módon kibővült!

Ez alkalommal a rendkívül olcsó nagy karácsonyi
occasio vásárt már most hétfőn f. hó 30-án

megkezd.

Tájékoztató karácsonyi árak:

I. sorozat.

Üveg-osztály:

Kompótkészlet, kristály, 6 személyes	K 25.000
Vizeskészlet, kristály, 6 személyes	K 25.000
Boroskészlet, kristály, 6 személyes	K 25.000
Likórkészlet, kristály, 6 személyes	K 20.000
Vázák, jardinierek, felszolgáló készletek bámulatos árban.	

Porcellán-osztály:

Duplaerős tányér, recés, mély	K 5.000
Étkészlet, girlanddal, 6 személyes	K 250.000
Fűszerkészlet, 16 részes, keményfaállvánnyal	K 250.000
Mosdókészlet, színes, prima	K 155.000
6 db prima kávésbögre, színes	K 22.000
6 pár teáscsésze, színes	K 35.000

Háztartási-osztály:

1 db husórló, ónozott (Ideal)	K 108.000
1 db zsemlyeórló (Bob)	K 59.000
1 db kávéórló (Perfect)	K 29.000
1 db burgonyaprés, ónozott, erős	K 25.000
1 pár Söllingen nikkel evőeszköz	K 13.000
Rézmozsár, kg.	K 45.000

A pacca áru, piros zománcedény gyári áron.

Rendkívüli karácsonyi játékosztály:

Alvóbabá	K 35.000
Francia baba	K 28.000
Gyermek konyhaberendezés	K 6.800
Gyermekszánkó (ródl)	K 38.000

Mindkét napon a világszabadalmazott Endika kávéfőzőgépek állandóan működnek és izletes kávéval szolgálnak.

A rendkívüli karácsonyi játékosztály külön meglepetés lesz a vásárló közönségnek.

Minden vevő egy 10 részes játékkonyhafa felszerelést kap ajándékba

A karácsonyi vásár II. sorozatát
csütörtökön, december 3-án közöljük.

Az ujonnan átalakított és berendezett 14 rakatszenzációs látványosságát tekintse meg!